

GMINA MIEJSKA CZŁUCHÓW

***GMINNY PROGRAM OCHRONY
ŚRODOWISKA
NA LATA 2015-2018
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2019-2022
DLA GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW***

Opracował: Biuro Obsługi Inwestycji Budowlanych: mgr inż. Bartosz Pietrzykowski

Wrzesień 2013

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Spis treści

1. Wstęp	4
1.1. Przedmiot opracowania	4
1.2. Zakres opracowania	4
1.3. Podstawa prawna opracowania	4
1.4. Źródła danych	4
1.5. Polityka Ekologiczna Państwa	4
2. Charakterystyka Gminy Miejskiej	5
2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane	5
2.2. Warunki klimatyczne	6
2.3. Demografia	7
2.4. Gospodarka	7
2.5. Infrastruktura inżyniersko-techniczna	8
3. Ochrona zasobów naturalnych	11
3.1. Położenie fizyczno-geograficzne i rzeźba terenu	11
3.2. Budowa geologiczna i złoża kopalin	12
3.3. Formy ochrony przyrody	12
3.4. Lasy i gospodarka leśna	13
3.5. Turystyka	13
4. Działania systemowe	15
4.1. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii	15
5. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	16
5.1. Jakość powietrza	16
5.2. Jakość gleb	18
5.3. Jakość wód	18
5.4. Gospodarka odpadami	18
5.5. Oddziaływanie hałasu	20
5.6. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	22
5.7. Poważne awarie	22
5.8. Kształtowanie stosunków wodnych, ochrona przed powodzią i skutkami suszy	23
7. Zarządzanie Programem ochrony środowiska	23
7.1. Instrumenty realizacji programu	23
7.2. Organizacja zarządzania środowiskiem	26
7.3. Systemy zarządzania środowiskowego	26
8. Kierunki ochrony środowiska przyjęte w dokumentacji nadrzędnej	26
9. Cele i kierunki działań przyjęte w Programie ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Człuchów.	28
10. Mierniki realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	33
11. Podsumowanie	36
12. Literatura	36

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Spis Tabel:

Tabela 1 Zmiany liczby ludności gminy w latach 2007-2012	7
Tabela 2: Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy za 2013 r.....	7
Tabela 3: Dane statystyczne dotyczące miasta w 2012r.....	7
Tabela 4: Pracujący w gospodarce narodowej w 2012 r. Źródło: dane GUS	8
Tabela 5 Zestawienie sieci ciepłowniczych [km].....	10
Tabela 6: Dane techniczne źródeł PK na terenie miasta Człuchów (stan na 2013 rok).....	10
Tabela 7: Struktura lasów na terenie gminy.....	13
Tabela 8 Obiekty noclegowe na terenie Człuchowa	14
Tabela 9 Tabela: Zużycie wody.....	15
Tabela 10: Zmiany zużycia wody w gospodarstwach domowych m. Człuchów	15
Tabela 11: Liczba odbiorców i zużycia energii elektrycznej	16
Tabela 12: Klasyfikacja stref województwa pomorskiego w 2012 roku ze względu na poszczególne zanieczyszczenia pod kątem ochrony zdrowia	17
Tabela 13: Zebranych odpadów w 2013	19
Tabela 14: Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	21
Tabela 15 CEL 1. Gospodarka wodna	29
Tabela 16 CEL 2. Gospodarka odpadami.....	29
Tabela 17 CEL 3. Poprawa, jakości środowiska (powietrze, hałas)	30
Tabela 18 CEL 4. Racjonalizacja użytkowania surowców	30
Tabela 19 CEL 5. Ochrona powierzchni ziemi.....	31
Tabela 20 CEL 6. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych.....	31
Tabela 21 CEL 7. przeciwdziałanie poważnym awariom.....	31
Tabela 22 CEL 8. Zwiększenie świadomości ekologicznej – edukacja ekologiczna	32
Tabela 23 CEL 9. Monitoring środowiska	32
Tabela 24 Mierniki monitorowania efektywności Programu	34

Spis skrótów:

b.d. - brak danych,
dm³-decymetr sześcienny,
GUS - Główny Urząd Statystyczny,
KPOŚK- krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych,
KPGO - Krajowy plan gospodarki odpadami 2014,
PK- Przedsiębiorstwo Komunalne,
Mg - megagram (1 tona),
OChK - obszar chronionego krajobrazu,
OSCh-R - Okręgowa Stacja Chemiczno Rolnicza,
OSO - obszar specjalnej ochrony ptaków,
PPIS-Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna,
RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
SOO - specjalne obszary ochrony siedlisk,
OZE - odnawialne źródła energii,
POŚ - prawo ochrony środowiska
RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej,
UE - Unia Europejska,
UM - Urząd Miejski,
w.b. -wydatki bieżące,
WFOŚiGW -Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
ZDW - Zarząd Dróg Wojewódzkich
GDDKiA – Geberalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

1. Wstęp

1.1. *Przedmiot opracowania*

Przedmiotem niniejszego dokumentu jest opracowanie nowego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Człuchów.

1.2. *Zakres opracowania*

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016. Aktualizację Gminnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 określającą kierunki polityki ekologicznej. Należy, zatem traktować go, jako wypełnienie obowiązku aktualizacji Polityki Ekologicznej Państwa, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Potrzeba tej aktualizacji wynika z prawa ochrony środowiska. Stwarza to, z jednej strony szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy, jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z podpisanego Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej, określonych w Szóstym Wspólnotowym Planie Działań w zakresie środowiska naturalnego.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 17 ust. 1 (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania programu ochrony środowiska, zgodnie z wytycznymi opracowania i przyjęcia przez państwo Polityki Ekologicznej.

1.3. *Podstawa prawna opracowania*

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) . Zgodnie z przepisami ww. ustawy z wykonania programów gminy sporządzają co 2 lata raporty, które przedstawiane są radzie gminy (art. 18 POŚ). Aktualizacja programu ochrony środowiska jest odzwierciedleniem Polityki Ekologicznej Państwa, mającym wdrożyć jej ustalenia na odpowiednio niższym poziomie. Politykę Ekologiczną Państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

1.4. *Źródła danych*

Opracowując program wykorzystano dane uzyskane z poniżej przedstawionych jednostek:

- Urząd Miejski w Człuchowie,
- Starostwo Powiatowe w Człuchowie,
- Nadleśnictwo Człuchów
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gdańsku,
- Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Człuchowie,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Słupsku (WIOŚ),
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku,

1.5. *Polityka Ekologiczna Państwa*

Polityka Ekologiczna jest dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety ekologiczne, a poprzez to wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Do realizacji tych założeń władze samorządowe przygotowują odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Priorytety polityki ekologicznej na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016:

- Zakończenie prac nad wyznaczaniem obszarów siedliskowych w ramach Natura 2000.
- Przyjęcie projektu ustawy o organizmach genetycznie modyfikowanych,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

- zgodnie z prawem UE.
- Zamknięcie wysypisk niespełniających wymogów UE,
- Wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień publicznych,
- Wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- Wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- Przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- Zwiększenie retencji wody,
- Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- Promocja wykorzystania metanu z pokładu węgla,
- Ochrona atmosfery,
- Ochrona wód,
- Gospodarka odpadami,
- Modernizacja systemu energetycznego.

Cele pośrednie kładą nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnianie standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą zostać opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Wypełnianie założeń Polityki Ekologicznej stało się bodźcem do powołania nowych organów - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jest to krok mający na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur środowiskowych.

Priorytetem jest weryfikacja listy obszarów NATURA 2000, jak również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą.

Polityka Ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażaniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne.

Polityka Ekologiczna zawsze kładzie też duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Polska powinna zadbać również o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

2. Charakterystyka Gminy Miejskiej

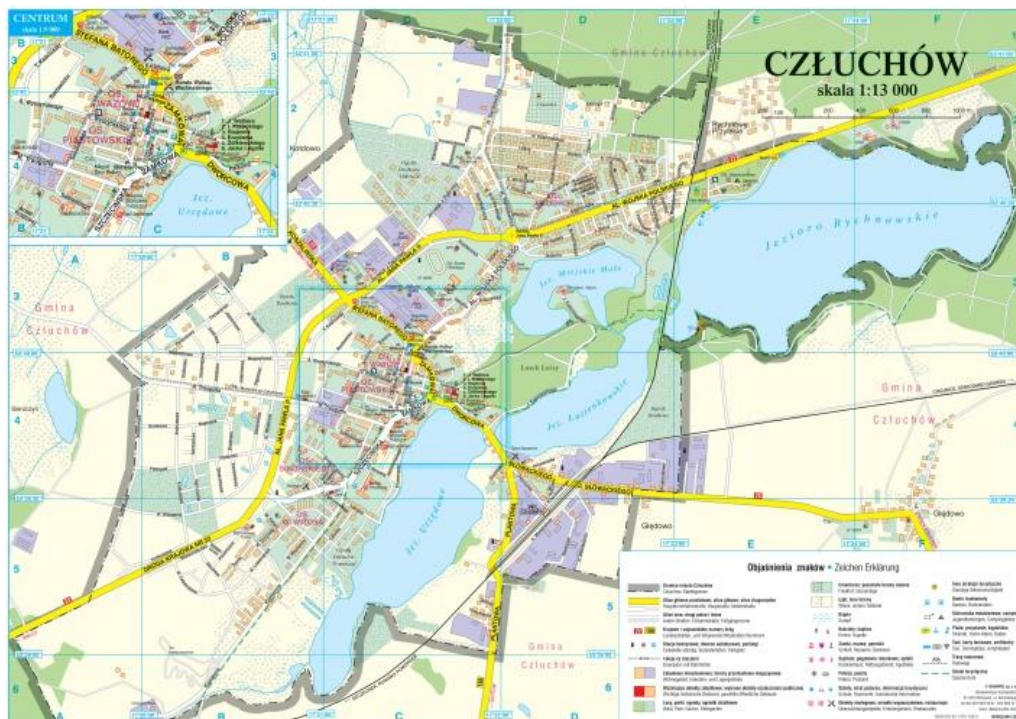
2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane

Miasto położone jest w południowo – zachodniej części Pomorza, 160 m nad poziomem morza, przy skrzyżowaniu szos z Gdańska na Gorzów i z Bydgoszczy do Koszalina. Człuchów otoczony jest czterema połączonymi ze sobą jeziorami: Urzędowym, Miejskim Dużym, Miejskim i Łazienkowskim. Naturalną formację roślinną stanowią lasy bogate w owoce runa leśnego. Okolice Człuchowa tworzą doskonałe warunki do żeglowania, wędkowania i grzybobrania. Są rajem dla myśliwych, amatorów wycieczek pieszych i rowerowych.

Na terenie gminy 8 291 ha to powierzchnia użytków rolnych, lasy i grunty leśne zajmują ogółem 9 628 ha, dzięki czemu lesistość gminy wynosi blisko 47%. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne, następnie pastwiska trwałe oraz łąki trwałe.

Główne szlaki komunikacyjne stanowią drogi krajowe nr 22 i 23, w tym szlak łączący Berlin z Kaliningradem.

Powierzchnia miasta wynosi 12 km², a liczba ludności wynosi ok. 14 300 osób. Miasto sąsiaduje z gminą wiejską Człuchów.

2.2. Warunki klimatyczne.

Warunki klimatyczne obszaru cechuje przejściowość wynikająca z położenia geograficznego i wzajemnego oddziaływania mas powietrza polarno - kontynentalnego oraz w mniejszym stopniu - powietrza zwrotnikowego i arktycznego. Zmienność pogody jest tutaj ściśle uzależniona od zmian układów barycznych w ciągu roku. Latem wiatry wschodnie przynoszą pogodę upalną i suchą, zimą - mroźną i suchą. Wpływ Atlantyku daje latem ochłodzenie i zwiększoną ilość opadów atmosferycznych, a w okresie zimy ocieplenie, często z opadami.

Klimat Pojezierza Krajeńskiego w odznacza się niższymi temperaturami powietrza zimą obniżającymi się ku wschodowi. Średnia roczna temperatura wynosi 7°C na wschodzie regionu do 8°C na zachodzie regionu. W styczniu średnia temperatura powietrza waha się w granicach od $-3,5^{\circ}\text{C}$ na wschodzie do $-1,5^{\circ}\text{C}$ na zachodzie obszaru, natomiast w lipcu wynosi od 17°C do $18,5^{\circ}\text{C}$. Średnia liczba dni upalnych i gorących na tym obszarze wynosi 15-30 dni, natomiast mroźnych i bardzo mroźnych od 20 do 45 dni. Gdy średnia temperatura dobowa spadnie poniżej 15°C zaczyna się jesień, która na tym obszarze jak i na Pobrzeżu Bałtyckim trwa najdłużej w kraju. Czas jej trwania wynosi ponad 70 dni. Średnia roczna amplituda temperatury powietrza na obszarze Pojezierza Krajeńskiego wynosi 20-22 oC.

Średnia liczba dni pogodnych na Pojezierzu Krajeńskim jest zmienna i wynosi od 35 na Pojezierzu Południowo krajeńskim do 40 na zachodnich krańcach Pojezierza Zachodnio krajeńskiego. Liczba dni chmurnych waha się od 120 do 140 dni w ciągu roku. Roczne sumy usłonecznienia na tym obszarze wahają się w granicach 1450-1600 godzin.

Średni czas trwania lata termicznego to 50-90 dni, natomiast średni czas trwania zimy termicznej wynosi 50-100 dni.

Średnie opady roczne na obszarze Pojezierza Krajeńskiego wynoszą od 500 mm do ponad 700 mm na wzniesieniach morenowych. Wiosna w tym regionie geograficznym tak jak i na Pobrzeżu Bałtyckim jest bardziej sucha niż jesień. Opady w półroczu letnim sięgają 350-500 mm, a w półroczu zimowym 200-250 mm. Długość zalegania pokrywy śnieżnej zwiększa się z zachodu na wschód i wynosi odpowiednio od 40 do 70 dni.

W ciągu roku największy udział na tym obszarze mają wiatry z sektora zachodniego, czyli, więcej z kierunku NW, W i SW.

Średnia długość okresu wegetacyjnego trwa od 200 do 225 dni.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

2.3. Demografia.

Charakterystyka społeczna przedstawiona w niniejszym podrozdziale została opracowana na podstawie danych GUS, ze szczególnym uwzględnieniem statystyk regionalnych przygotowanych przez Urząd Statystyczny w Gdańsku.

Pod koniec 2012 r. na terenie miasta Człuchowa mieszkało 14 536 osób, z czego 7 536 ludności gminy stanowiły kobiety.

Tabela 1 Zmiany liczby ludności gminy w latach 2007-2012

MIASTO CZŁUCHÓW	2007	2008	2009	2010	2011	2012
miasto	14 684	14 579	14 544	14 407	14 316	14 172

Źródło: opracowanie na podstawie danych z UMCz

Zauważalne są niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej społeczeństwa gminy m.in. wzrost wskaźnika starzenia demograficznego oraz spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Z danych GUS wynika, że w 2012 r. 2539 ludności gminy znajdowało się w wieku przedprodukcyjnym, 9499 w wieku produkcyjnym a 2448 w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2: Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy za 2013 r.

Cechy demograficzne	Miasto Człuchów
Powierzchnia [km ²]	13
Ludność na 1 km ²	17
Wskaźnik feminizacji	108
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53
Liczba szkół podstawowych i gimnazjalnych	7
Liczba ludności na 1 zakład opieki zdrowotnej	14 536
Pracujący* na 1000 mieszkańców	286
Bezrobotni zarejestrowani	944

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GUS

W porównaniu do średniej dla całego powiatu człuchowskiego, gmina m. Człuchów charakteryzuje się większą gęstością zaludnienia, aż o 17 osób na 1 km², niższy jest jednak przyrost naturalny, który dla gminy wynosi -11 os, natomiast dla powiatu 50 os.

2.4. Gospodarka

Gminy powiatu człuchowskiego mają charakter typowo rolniczy, poza Człuchowem, gdzie zlokalizowany jest przemysł i działalność usługowa. W poniższej tabeli przedstawiono ilość podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy.

Tabela 3: Dane statystyczne dotyczące miasta w 2012r.

Podmioty gospodarki zarejestrowane wg REGON	2012r.
ogółem	2244
sektor publiczny	1544
sektor prywatny	1158

Źródło: GUS (Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w województwie pomorskim)

Sektor gospodarki składa się z pięciu zasadniczych działów: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, usługi i turystyki. W zakres problematyki przemysłu wchodzi struktura branżowa, struktura własności wielkość zakładów ich rozmieszczenie i koncentracja oraz liczba zatrudnionych osób. Szczególną uwagę należy zwrócić na MŚP, które służą zaspokojeniu rynku lokalnego a ich rozwój może wypłynąć na zmniejszenie bezrobocia.

Człuchów jest miastem o charakterze usługowo-przemysłowym. Do największych zakładów należą:

Zakład Osprzętu Termokurczliwego "RADPOL" S.A
Przedsiębiorstwo "POLSTYR" - produkcja z tworzyw sztucznych
"REMPRODEX" Sp. z o.o - produkcja maszyn rolniczych

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

„PROMET”- produkcja metalowa

„BIEDRONKA”, „Galeria Człuchów”, „TESCO”, „SANO”, „F₁”, „MEDIA EKSPERT” – duże obiekty handlowe

Spośród wszystkich mieszkańców pracujących w gospodarce narodowej, najwięcej zatrudnionych jest w handlu hurtowym i detalicznym, oraz naprawie pojazdów samochodowych, na terenie miasta udział zatrudnionych wynosi 13,9%, natomiast na terenach wiejskich 10,0%. Drugą najbardziej liczną sekcją jest budownictwo (miasto - 8,6%, obszar wiejski - 12,6%), a następnie przetwórstwo przemysłowe (miasto - 4,9%, obszar wiejski - 5,8%).

Tabela 4: Pracujący w gospodarce narodowej w 2012 r. Źródło: dane GUS

Podmioty wg sekcji i działów PKD 2012	Miasto
	A- rolnictwo,
B - Górnictwo i wydobywanie	0
C - Przetwórstwo przemysłowe	188
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F - Budownictwo	287

2.5. Infrastruktura inżynieryjno-techniczna

Infrastruktura transportowa

System komunikacyjny miasta stanowi sieć drogową i komunikacja autobusowa PKS. W granicach administracyjnych miasta występują drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowa. Układ sieci drogowej stanowi wystarczająco dogodny system komunikacyjny dla mieszkańców miasta. Problemem natomiast staje się niedostateczny stan nawierzchni wielu spośród istniejących dróg oraz ich niektóre parametry techniczne, nieodpowiadające wymogom zwiększającego się natężenia ruchu oraz bezpieczeństwa (przede wszystkim zbyt wąska szerokość jezdni). Należy dążyć do zwiększenia ilości dróg twardych.

Z analizy układu dróg publicznych wynika, że sieć tych dróg jest wystarczająca do obsługi istniejącej sieci osadniczej. Stan techniczny dróg jest jednak niezadowolający. Uzupełnieniem transportu drogowego jest transport kolejowy.

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Miasto Człuchów zaopatrywane jest w wodę z istniejących ujęć głębinowych. Obecnie eksploatuje się cztery studnie z dwu warstw plejstoceniowych, oddzielnych od siebie warstwą skał słabo przepuszczalnych. Ujęcie to ma zatwierdzone i ustalone zasoby eksploatacyjne w kat. B, w ilości 320 m³/h oraz pozwolenie wodnoprawne na pobór wód w ilości średnio 250 m³/h i max 320 m³/h (6000 m³/d). Wokół poszczególnych studni wyznaczone są strefy ochrony bezpośredniej o promieniu od 8 do 10 m, zlokalizowane na działce użytkownika.

Ponadto na terenie miasta eksploatowane są ujęcia wód podziemnych dla potrzeb przemysłu o łącznej wydajności około 170 m³/h. Również własne ujęcia wód podziemnych posiadają niektóre ośrodki wczasowe, położone na obrzeżach miasta. Miejska sieć wodociągowa, pracująca w układzie pierścieniowo rozgałęzonym, współpracuje z końcowym zbiornikiem wyrównawczym. Obecnie prowadzone są prace polegające na wierceniu dwóch nowych studni głębinowych.

Sieć wodociągowa w gminie miejskiej Człuchów:

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

– długość sieci wodociągowej:	40,8 km
– stan sieci:	dobry
– liczba stacji uzdatniania wody:	2 szt.
– liczba przyłączy prowadzących do budynków:	1192
– liczba ujęć wody:	9 szt.

Oprócz bieżącej eksploatacji urządzeń i sieci gospodarki wodno-ściekowej, PK w Człuchowie prowadzi również działania inwestycyjne. Są to zarówno modernizacje istniejącej już infrastruktury, jak również budowa nowych obiektów i sieci wodno-kanalizacyjnej.

Odprowadzanie ścieków komunalnych.

Komunalne ścieki sanitarne i część wód opadowych odprowadzana jest kanalizacją sanitarną i ogólnospławną do miejskiej oczyszczalni ścieków. Do oczyszczalni doprowadzane są dwa niezależne systemy kanalizacji:

Z zachodniej części miasta poprzez centralną przepompownię przy ul. Kamiennej i współpracującą z nią przepompownię lokalną, z centralnej i północnej części miasta poprzez główną przepompownię ścieków, zlokalizowaną w rejonie północnego krańca jeziora Urzędowego, współpracującą z szeregiem innych przepompowni. Nieobjęte kanalizacją miejską, z terenów zabudowanych, pozostają obszary północno-zachodniej części miasta w kierunku drogi wylotowej do Koszalina oraz niewielka, południowa część miasta. Na terenach tych stosowane są zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki wywożone są do miejskiej oczyszczalni. Miejska oczyszczalnia ścieków została wybudowana na przełomie 1993 i 94 roku. Obecnie jest modernizowana. Istniejąca oczyszczalnia zabezpiecza aktualne potrzeby miasta.

Wybrane dane dotyczące związane z odprowadzeniem i oczyszczaniem ścieków.

Sieć kanalizacyjna w gminie miejskiej Człuchów:

Długość sieci kanalizacyjnej:

Rozdzielcza 34,5

Ogólnospławną – 5,71 [km]

Stan sieci: dobry

Liczba przyłączy prowadzących do budynków: 1143

Miejska Oczyszczalnia Ścieków ul.Kamienna 140, 77 – 300 Człuchów;

Zarządca: Przedsiębiorstwo Komunalne Człuchów

Ilość odbieranych ścieków 2 630 m³/d

Przepustowość 5 400 m³/d, obciążenie RLM 21 665

Sposób oczyszczania mechaniczny, biologiczny, chemiczny

% redukcji ładunku BZT5 99,52, ChZT 96,99, fosfor 95,84, azot 87,72, zawiesina 99,39

Ilość wytworzonych osadów ściekowych 350,2 tsm/rok w roku 2011

Sposób zagospodarowania rolniczy, do uprawy roślin nieprzeznaczonych do produkcji i spożycia pasz

Odbiornik oczyszczonych ścieków rz. Chrząstawa.

Charakterystyka zaopatrzenia gminy w gaz ziemny.

Miasto Człuchów jest częściowo zgazyfikowane jednakże sieć jest ciągle rozbudowywana. Miasto jest zasilane w gaz o średnim ciśnieniu z dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych zlokalizowanych poza granicami Człuchowa. Stacje są zlokalizowane w Kołdowie i Głędowie. Stacje zasilają oprócz miasta miejscowości gminy wiejskiej Człuchów. Obie zostały oddane do eksploatacji w roku 2000. Stacje Głędowo i Kołdowo są zasilane gazem GZ-50 za pośrednictwem gazociągu w/c DN100. Po redukcji gaz jest przesyłany gazociągiem ś/c DN 250 z Kołdowa i DN 150 z Głędowa.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Charakterystyka zaopatrzenia gminy w energię ciepłą

System zaopatrzenia miasta w ciepło ma charakter rozproszony. Na terenie Człuchowa funkcjonuje ponad 90 lokalnych kotłowni, w tym największa miejska kotłownia rejonowa (KR-1). Większość źródeł opalana jest paliwem stałym, a tylko nieliczne olejem opałowym i gazem. W 2013 roku opracowana została koncepcja ucieplnienia miasta, która przewiduje rozszerzenie obszaru zaopatrzenia w ciepło z miejskiej sieci, stopniową likwidację lokalnych kotłowni węglowych a także zastępowanie węgla przez gaz sieciowy. Koncepcja przewiduje utrzymanie miału węglowego, jako paliwa głównego w ciepłowni miejskiej.

Działalność gospodarczą w zakresie zaopatrzenia miasta w ciepło prowadzi Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. będące jednoosobową spółką Gminy Miejskiej Człuchów, powstałe w wyniku przekształcenia Rejonowego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w lipcu 1997r. Przedsiębiorstwo posiada koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła. Podstawowym źródłem ciepła w mieście jest ciepłownia KR-1 zlokalizowana przy ul. Średniej 14. Jest to kotłownia węglowa wyposażona w 4 kotły:

3 x WR 2,5 MW zainstalowane w starej części budynku

1 x Wrp12 zainstalowany w nowej części budynku.

Ciepło z kotłowni rejonowej jest przesyłane siecią wysokoparametrową do węzłów grupowych, a stąd sieciami niskoparametrowymi. Pozostałe kotłownie komunalne o mniejszej mocy to węglowa kotłownia osiedlowa oraz trzy kotłownie węglowe wbudowane i jedna kotłownia olejowa. Ciepło do budynków wielorodzinnych zasilanych z kotłowni lokalnych jest rozprowadzane sieciami niskoparametrowymi. Ciepło do przygotowania ciepłej wody użytkowej jest dostarczane z sieci na osiedlach Sikorskiego, Witosy I i II, budynków osiedla Wazów, a także ZOZ, przedszkola i szpitala i kilku innych budynków.

Tabela 5 Zestawienie sieci ciepłowniczych [km]

Źródło ciepła	długość całkowita sieci	w tym długość sieci preizolowanej	parametry sieci
	km	km	C
KR-1 - Średnia 14	7,692	7,692	130/70
Os. Młodych	1,262	-	90/70

Dane PK 2013

Tabela 6: Dane techniczne źródeł PK na terenie miasta Człuchów (stan na 2013 rok)

Adres kotłowni	Rodzaj kotła	Moc kotła	Producent	Rok budowy	Średnia sprawność	Urządzenie odpylające
		MW			%	
KR-1 - Średnia 14	WR-2,5	3,0	Sędziszewska Fabryka Kotłów	1975	79	Cyklony 4xD-41-710
	WR-2,5	3,0	Sędziszewska Fabryka Kotłów	1977	79	Cyklony 4xD-41-710
	WR-2,5	3,0	Sędziszewska Fabryka Kotłów	1976	79	Cyklony 4xD-41-710
	WRp-12	12,0	Sędziszewska Fabryka Kotłów	1990	84	Cyklony 6xCE-1120
	WRp-12	12,0	Sędziszewska Fabryka Kotłów	1990	84	Multicyklon 2-250/56
Os. Młodych	SK645 - 600	0,6	BUDERUS - Logano	2010	93	
	Logica 30-38	0,032	Zakład Ślusarsko – Kottlarski Gizałki	2011	69 -77	Brak urządzeń odpylających

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Adres kotłowni	Rodzaj kotła	Moc kotła	Producent	Rok budowy	Średnia sprawność	Urządzenie odpylające
		MW			%	
ul. Słowackiego 16	KWM – S95	0,09	EKOMET Pleszew	1997	78	Brak urządzeń odpylających
ul. Słowackiego 24	ALBIL-60	0,06	EKOMET Pleszew	1997	75	Brak urządzeń odpylających
ul. Słowackiego 12	Logiza 30-38	0,032	EKOMET Pleszew	2011	69-77	Brak urządzeń odpylających
ul. Słowackiego 21	UNICAL MONO 55	0,055	UNICAL Włochy, Palnik GIERSCHE R-20	1996	91	Brak urządzeń odpylających
Ul. Wojska Polskiego 34A	„BROYJE” TE-130	0,138	„BROYJE” Heizung	2002	92	

Charakterystyka zaopatrzenia gminy miejskiej Człuchów w energię elektryczną

Gmina Miejska w Człuchowie objęta jest jednym dystrybutorów energii elektrycznej. Jest to Koncern Energetyczny ENERGA S.A. Oddział Zakład Energetyczny Gdańsk,

System elektroenergetyczny gminy składa się z dwóch elementów: źródeł zasilania oraz sieci elektroenergetycznej. Źródłem zasilania gminy jest stacja elektroenergetyczne GPZ (Główny Punkt Zasilania) przy ul. Koszalińskiej

3. Ochrona zasobów naturalnych

3.1. Położenie fizyczno-geograficzne i rzeźba terenu.

Człuchów leży w rejonie Pojezierza Krajeńskiego, które jest dużym mezoregionem, ograniczonym od zachodu doliną Gwdy, od wschodu Brdy, od południa Pradolina Toruńsko – Eberswaldzką, a od północy równinami Charzykowską i Tucholską. Obszar ten w całości znajdował się w zasięgu lodolodu zlodowacenia północnopolskiego. Przebieg i charakter deglacjacji wpłynął na bogactwo form związanych z zanikiem lodolodu.

W ogólnym zarysie układ rzeźby terenu w mieście Człuchów pokrywa się z wydzielonymi przez J. Kondrackiego mezoregionami: Pojezierzem Krajeńskim i Równiną Charzykowską. Równina Charzykowska zajmuje niewielki północny fragment gminy. Powierzchnia terenu ma charakter równiny sandrowej. Krajobraz urozmaicają zagłębienia powstałe w wyniku wytapiania się brył martwego lodu. Część z nich wypełniona jest wodą. W pozostałej części gminy leżącej w obrębie Pojezierza Krajeńskiego dominuje typowy krajobraz młodoglacjalny. Są to wysoczyzny morenowe i równiny sandrowe, urozmaicone dolinami rzek i rynnami jezior. Dominujący typ krajobrazu naturalnego Pojezierza stanowi młodoglacjalny krajobraz równin i wzniesień pojeziernych, miejscami pagórkowaty oraz sandrowy pojezierny.

W krajobrazie dominuje wysoczyzna morenowa falista z kilkoma niewysokimi ciągami moren czołowych subfazy krajeńskiej zlodowacenia bałtyckiego. Wysoczyzna morenowa wznosi się na 130 - 140 m n.p.m. Budują ją gliny morenowe z głazami, lokalnie spiaszczone z przewarstwieniami piasku niewielkiej miąższości. Miąższość glin sięga w okolicy Wtelna 33-35 m. Zalegają one na osadach plioceńskich miąższości ok. 40 m (iły pstry) oraz miocieńskich (iły, piaski, węgiel brunatny) do głębokości 120 m. Dominującą formą użytkowania są grunty orne (gleby brunatne wylugowane i kwaśne, płowe i lokalnie bielcowe). Lasy występują z reguły w niewielkich obszarowo zagajnikach. Większe kompleksy leśne można spotkać na wschodzie (Bory Tucholskie) i zachodzie mezoregionu

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

(Bory Krajeńskie), jak również między Złotowem, Łobżenicą i Sypniewem.

3.2. Budowa geologiczna i złoża kopalin.

Gleby miasta Człuchów wykształciły się w większości na utworach pochodzenia lodowcowego. Są to przeważnie lekkie gliny, gliny, gliny piaszczyste, i piaski gliniaste. Wyróżnić tu można gleby bielcowe właściwe, gleby pseudobilicowe (rdzawe), brunatne właściwe, brunatne kwaśne wyługowanie, brunatne bielcowe, czarne ziemne właściwe i zdegradowane (szare) oraz torfowe i torfowo - mułowe. W okolicach jezior wykształciły się gleby hydrogeniczne.

3.3. Formy ochrony przyrody

Podstawowymi aktami prawa z zakresu ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz ochrony i kształtowania środowiska na terytorium Polski są ustawy: o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2013 r. poz. 627) oraz Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.).

W myśl zapisów pierwszego z wymienionych aktów ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 3) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- 4) siedlisk przyrodniczych;
- 5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zad rzewień.

Z kolei ochrona środowiska w myśl Prawa ochrony środowiska oznacza: podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na: a) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; b) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom; c) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Miasto Człuchów położone jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu pn. „Zespół Jezior Człuchowskich” utworzonym w 1981 r. w ramach ustanowienia przez Wojewódzką Radę Narodową Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.

Na terenie miasta w 2000 roku utworzono użytek ekologiczny pn. „Mokradła nad Jeziorem Łazienkowskim”. Na szczególną uwagę na terenie użytku zasługuje występowanie w niższej warstwie listery jajowatej (*Listera ovata*) storczyka objętego ochroną ścisłą. Odnotowuje się występowanie wielu ciekawych gatunków roślin i zwierząt, co świadczy o bogatej bioróżnorodności. Żywny las dębowo-bukowo-grabowy zlokalizowany jest w Człuchowie głównie na obszarze lasu (parku) miejskiego. Podstawowymi składnikami jego drzewostanu są dąb szypułkowy, buk i grab. W mniejszej lub większej domieszce występują tu też lipa, klon, jawor, jesion, olsza czarna, wiąza, a w płatach przekształconych też topola, brzoza, sosna i dagleżja. Bardzo charakterystyczną cechą tego zbiorowiska jest silny rozwój warstwy podszytów budowanej przez czeremchę, kruszynę, leszczynę, jarzębinę, trzmielinę, czarny bez i inne gatunki krzewów oraz podrost drzew.

Poza wyżej omówionymi zbiorowiskami leśnymi układy szuwarowe zajmują największą powierzchnię na obszarze miasta Człuchowa. Główne miejsca ich lokalizacji to brzegi jezior, a szczególnie ich silnie wypłycone zatoki. Ponadto szuwały lokalizowano na terenach stawów rybnych i w śródpolnych oczkach wodnych. Najlepiej zachowane szuwały trzcinowe kartowano w południowo-zachodniej części Jez. Łazienkowskiego Małego i w południowej części Jez. Urzędowego. Obie te powierzchnie projektuje się do ochrony w formie użytków ekologicznych. Obok walorów fitocenotycznych mają one także, a może nawet przede wszystkim, znaczenie jako miejsce schronienia, żerowania i rozrodu bardzo licznych gatunków ptaków. Gatunki zagrożone w skali globalnej i europejskiej wpisane do "Polskiej czerwonej księgi zwierząt", rzadkie w skali kraju występujące w Człuchowie to m.in.: Bąk *Botaurus stellaris* (trzcinowisko przy Jez. Miejskim

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Małym), Bocian biały *Ciconia ciconia* (zagrożony globalnie; stwierdzono 1 gniazdo umieszczone na słupie przy ul. Traugutta), Świstun *Anas penelope*, Krakwa *Anas strepera*, Gągoł *Bucephala clangula* (gniazdował na wszystkich jeziorach - biorąc pod uwagę liczbę lęgowych ptaków jeziora człuchowskie stanowią ważną ostoję gągoła w skali regionalnej), Kania ruda *Milvus milvus* - (zagrożona globalnie - polujące ptaki obserwowano w okolicach toru motokrosowego, nad Jeż. Rychnowskim i Miejskim Dużym oraz w północno-zachodniej części miasta), Błotniak stawowy *Circus aeruginosus* - zagrożony w Europie, stwierdzono dwa stanowiska: trzcinowisko przy Jeż. Urzędowym oraz teren pomiędzy Jeż. Miejskim Dużym a Małym; Zimorodek *Alcedo atthis* - zagrożony w Europie; Dzieciół czarny *Dryocopus martius* - zagrożony w Europie; obserwowany w lasku komunalnym i przy południowym brzegu Jeż. Rychno wskiego.

W trakcie prac terenowych, na 9 gatunków gadów występujących w Polsce, stwierdzono 4 gatunki w Człuchowie, z których wszystkie podlegają ochronie. Najczęściej spotykanym gadem na terenie miasta jest jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*. Mniej liczna od poprzedniego gatunku jest na terenie miasta jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis* i żmija zygzakowata *Vipera berus* występują w lasku miejskim oraz w lasach i zadrzewieniach porastających brzegi jezior.

Największym bogactwem przyrodniczo-krajobrazowym miasta jest malownicze położenie pomiędzy dorzeczem Odry i Wisły. W centrum miasta położony jest przepiękny bukowy pak miejski o powierzchni 28 ha, u stóp którego leżą cztery jeziora połączone ze sobą paciorkowo.

3.4. Lasy i gospodarka leśna.

Lasy w gminie, w większości mieszane. Zajmują one, wraz z gruntami leśnymi powierzchnię 26,9 ha i stanowią 2,1% powierzchni całego miasta. Obszary leśne na terenie gminy podlegają pod Nadleśnictwo Człuchów.

Tabela 7: Struktura lasów na terenie gminy.

	Powierzchnia [ha]:
Lasy ochronne:	26,9
publiczne	18,4
gminne	9,9

Nadleśnictwo Człuchów na podstawie porozumienia ze Starostą Człuchowskim sprawuje nadzór w jego imieniu nad 9,9 ha lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Obowiązki i prawa właścicieli lasów wynikają z postanowień ustawy o lasach. Gospodarowanie w lasach prywatnych prowadzone jest przez właścicieli według uproszczonego planu urządzenia lasu lub decyzji starosty wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów. Dokumenty te określają także wielkość dopuszczalnego pozyskania drewna na danym terenie.

Zgodnie z przepisami ustawy o lasach Lasy Państwowe zobowiązane są służyć radą i pomocą prywatnym właścicielom lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej. Leśnicy w ramach tych działań:

- doradzają prywatnym właścicielom, jak prowadzić gospodarkę leśną,
- udostępniają sadzonki drzew i krzewów leśnych,
- wystawiają świadectwa legalności pozyskanego drewna,
- prognozują występowania chorób i szkodników lasu,
- kontrolują wykonanie przez właścicieli zadań ustalonych w uproszczonym planie urządzenia lasu.

Zagrożenia na terenie Nadleśnictwa

W przeciwdziałaniu zagrożeniom na terenie Nadleśnictwa Człuchów stosowane są różne metody ochrony lasu (od biologicznych po chemiczne). W ostatnich latach daje się wyraźnie zauważyć tendencja zmniejszania liczby stosowanych środków chemicznych na korzyść preparatów biologicznych. Popiera się również naturalnych antagonistów, ale przede wszystkim dąży do wzbogacania bioróżnorodności ekosystemu leśnego.

3.5. Turystyka

Człuchów jest miastem o dużych możliwościach rozwoju turystyki. Atrakcje przyrodnicze i kulturowe stanowią szansę rozwoju tej branży na terenie miasta. Istotnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności turystycznej Człuchowa jest jego zagospodarowanie

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

turystyczne. Jest to działalność, która ma na celu przystosowanie środowiska geograficznego do potrzeb turystów. Do podstawowej infrastruktury turystycznej zalicza się bazę noclegową oraz gastronomiczną. Istniejąca w Człuchowie baza noclegowa stanowi niezbędny element zagospodarowania turystycznego i ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki.

Tabela 8 Obiekty noclegowe na terenie Człuchowa

Lp.	Wyszczególnienie danych	Ulica
1	pensjonat „Przy Zamku”, - obiekt dwugwiazdkowy posiadający 19 miejsc noclegowych; świadczący usługi całorocznie	ul. Kościelna 4
2	„Gościniec Maria”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 16 miejsc noclegowych;	pl. Wolności 5
3	Dom Gościnny „Biały Dworek”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 18 miejsc noclegowych;	al. Wojska Polskiego 34
4	Camping Nr 80, - ośrodek jednogwiazdkowy, sezonowy, położony nad brzegiem j. Rychnowskiego, posiadający 120 miejsc noclegowych w domkach kempingowych i budynkach noclegowych oraz pole namiotowe na około 500 miejsc; Dom Sportowca, - obiekt całoroczny, posiadający 85 miejsc noclegowych;	al. Wojska Polskiego 64 ul. Szkolna 1
6	„Tanie noclegi u Tadka”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 9 miejsc noclegowych;	ul. Szczecińska 28
7	pokoje gościnne PKS, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 4 miejsca noclegowe;	al. Wojska Polskiego 5
8	Powiatowa Bursa Szkolna, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 270 miejsc noclegowych; internat OHP,	ul. Koszalińska 2 ul. Kusocińskiego 4
9	- obiekt nie skategoryzowany, sezonowy, posiadający 40 miejsc noclegowych; internat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 120 miejsc noclegowych.	ul. Batorego 24

Łącznie obiekty te oferują około 1100 miejsc noclegowych. Oprócz wyżej wymienionych, w odległości ok. 1,5 km od miasta, na trasie między Człuchowem a Chojnicami, znajdują się dwa inne obiekty noclegowe, w których także zatrzymują się turyści przybywający do Człuchowa. Są to zajazd „Eden” (obiekt posiada 60 miejsc noclegowych) oraz „Łódzki Ośrodek Wczasowy” (dysponuje 175 miejscami noclegowymi).

Szczyt sezonu turystycznego przypada na lipiec i sierpień, ponieważ w tym czasie rejestruje się największą liczbę turystów w mieście.

Na terenie miasta Człuchów istnieje kilka ciekawych obiektów historycznych oraz miejsc pamięci narodowej. Istnieją również obiekty o wartości kulturowej. W centrum Człuchowa znajduje się park miejski ze starymi okazami buków i dębów. Atrakcją turystyczną miasta stanowi część

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

murów oraz wieża zamku krzyżackiego wybudowana w XIV w. Obiekty zabytkowe na terenie miasta to:

1. Wieża zamku krzyżackiego z XIV w. (ośmioboczna o wysokości 46 m) z murami obronnymi, fosami i parkiem, do niej na fundamentach dawnej kaplicy zamkowej dobudowano w latach 1826-1829 neogotycki kościół ewangelicki.
2. XIX - wieczny park krajobrazowy „Lasek Luizy” w Człuchowie.
3. Kościół katolicki p.w. św. Jakuba Budynek poczty z 1892 r.
4. Dworek przy ul. Wojska Polskiego 5.

4. Działania systemowe

4.1. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Analiza zużycia wody

Poziom zwodociągowania gminy wynosi 99,5%. Sukcesywna budowa stacji wodociągowych i rozbudowa sieci wodociągowej zaowocowała powszechnym dostępem mieszkańców gminy do odpowiedniej jakościowo i ilościowo wody pitnej.

W 2012 r. najczęściej - 76,06% wody wykorzystano na eksploatację sieci wodociągowych, w tym w gospodarstwach domowych. Wykorzystanie wody w przemyśle stanowiło zaledwie 10,7 % ogółu zużytej wody w mieście.

W porównaniu z rokiem 2007 ogólne zużycie wody wzrosło o 7,4%. Dużym problemem są straty wody na cele własne zakładu wodociągowego czyli na płukanie sieci i filtrów, przygotowanie do uzdatniania. Straty wody są jednym z podstawowych elementów oceny stanu technicznego systemu wodociągowego. Analiza straty wody powinna być podstawą do podejmowania działań modernizacyjnych i naprawczych, a tym samym do zmniejszania kosztów związanych z produkcją wody i jej dystrybucją.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat zużycia wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jedną osobą.

Tabela 9 Tabela: Zużycie wody.

Lp.	Wyszczególnienie danych	rok 2012 zł	Jednostka m ³ /rok
A	Dostawa wody		
1.1.	Gospodarstwa domowe	583306	457403
1.1.1.	Przedsiębiorcy	82618	64807
1.1.2.	Instytucje publiczne	100744	79153
1.1.3.	Gospodarstwa domowe objęte siecią wodociągową obecnie	4682	
1.1.4.	Przedsiębiorcy objęci siecią wodociągową obecnie	141	
1.1.5.	Instytucje publiczne objęte siecią wodociągową obecnie	55	
1.1.6.	Stopień zwodociągowania miasta [%]	99,50%	

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie

Tabela 10: Zmiany zużycia wody w gospodarstwach domowych m. Człuchów

Jednostka administracyjna	Zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca [m ³ /1os.]	
	2007	2011
Miasto Człuchów	33,1	32,1

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Źródło: GUS

Na podstawie powyższej tabeli można zauważyć, że w ciągu pięciu lat nieznacznie wzrosło zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Analiza zużycia gazu

W końcu 2011 r. czynna sieć gazowa w gminie miała długość 17713 mb. W gminie. Odsetek ludzi korzystających z sieci gazowej 46 odbiorców, tj. aż o 6,7% więcej w stosunku do 2007 r.² Łączne zużycie gazu w 2011 r. wynosiło 288,6 tys. m³. Według danych Pomorskiej Spółki Gazownictwa długość czynnej sieci gazowej w gminie wynosiła na dzień 30.04.2012r. - 17713 mb, a ilość przyłączy - 178.

Zastosowanie gazu ziemnego zamiast węgla w celu pozyskiwania energii cieplnej jest zdecydowanie lepszym rozwiązaniem, jeśli chodzi o wpływ na środowisko przyrodnicze. Pozwala przede wszystkim na całkowitą eliminację emisji pyłów, sadzy, cząstek smolistych, SO₂ i CO. Przyczynia się także do zmniejszenia emisji CO₂ oraz uzyskania znacznych oszczędności energii pierwotnej w wyniku poprawy sprawności pozyskiwania energii.

Analiza zużycia energii

Stan urządzeń energetycznych na 2012 rok.

Linie napowietrzne nN	62,2 km
Linie kablowe nN	61,5 km
Linie napowietrzne SN 0,4 kV	25,1km
Linie kablowe SN 0,4 kV	106,5km
Linie napowietrzne 110 kV	2,3km
Stacje transformatorowe 15/0,4 kV	64 szt.

Tabela 11: Liczba odbiorców i zużycia energii elektrycznej

Lp.	Wyszczególnienie danych	Liczba	Jednostka
1	Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	14422	osoby
2	Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	14854	MW*h

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego-2012r

5. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

5.1. Jakość powietrza.

Zanieczyszczenia powietrza to wszelkie substancje (gazy, ciecze, ciała stałe), które znajdują się w powietrzu atmosferycznym, ale nie są jego naturalnymi składnikami. Do zanieczyszczeń powietrza zalicza się również substancje będące jego naturalnymi składnikami, ale występujące w znacznie zwiększonych ilościach. Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na dwie grupy: pochodzenia naturalnego oraz antropogenicznego. Wśród zanieczyszczeń powietrza wyróżnia się między innymi: pyły, sadze, aerozole, gazy i pary, substancje aromatyczne (odory), a także różnego rodzaju energie (hałas i wibracje, promieniowanie elektromagnetyczne).

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są: paleniska domowe, kotłownie lokalne, źródła gospodarcze oraz pojazdy mechaniczne. Szkodliwymi substancjami pochodzenia antropogenicznego najczęściej emitowanymi do powietrza są przede wszystkim: dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu, benzo-a-piren, dwutlenek węgla oraz drobne pyły powstające w wyniku spalania paliw oraz pyły węglowo-grafitowe i sadza. Zanieczyszczenie

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

powietrza powyżej wymienionymi substancjami chemicznymi ma negatywny wpływ, na jakość życia i zdrowie człowieka, a także zaburza prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów.

Prowadzenie działalności polegającej na wprowadzaniu do powietrza gazów i pyłów z instalacji i obiektów przemysłowych oraz z instalacji energetycznego spalania paliw, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko wymaga, co do zasady uzyskania pozwolenia, które wydawane jest w trybie decyzji administracyjnej na podstawie wniosku prowadzącego instalację. Obowiązek uzyskania pozwolenia na wprowadzanie do powietrza gazów i pyłów obejmuje podmioty korzystające ze środowiska w rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.).

Na terenie miasta Człuchowa nie występują źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, które mogłyby wpłynąć w znaczącym stopniu na jego stan czystości. Nie ma tu stacji pomiaru zanieczyszczeń powietrza. Gmina jest zlokalizowana w strefie bytowsko - chojnickiej. W rysunkach poniżej przedstawiono (zgodnie z informacją WIOŚ w Gdańsku, 2008r.) wyniki z pomiarów.

Tabela 12: Klasyfikacja stref województwa pomorskiego w 2012 roku ze względu na poszczególne zanieczyszczenia pod kątem ochrony zdrowia

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy												Uwagi	
			SO ₂	NO ₂	CO	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P			
1.	Aglomeracja trójmiejska	PL2201	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A (D2)	niedotrzymane poziomy dla pyłu zawieszonego PM10/ niedotrzymane poziomy docelowe (2013r.) benzo(a)pirenu / niedotrzymane poziomy dla ozonu w przypadku celów długoterminowych (2020r.)
2.	Strefa pomorska	PL2202	A	A	A	C	B	A	A	A	A	A	A	C	A (D2)	niedotrzymane poziomy dla pyłu PM10 / niedotrzymane poziomy docelowe (2013r.) benzo(a)pirenu / niedotrzymane poziomy dla ozonu w przypadku celów długoterminowych (2020r.)

Miasto Człuchów nie posiada, uciążliwych źródeł emisji przemysłowych. Źródła zanieczyszczenia powietrza. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pochodzą od powszechnie używanego (zwłaszcza w sezonie grzewczym) paliwa stałego - emisja niska CO_x, SO₂ i pyłów z indywidualnych palenisk w gospodarstwach domowych. Źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie analizowanej gminy stanowi również emisja spalin samochodowych, zwłaszcza na odcinkach tras o największym na tym terenie natężeniu ruchu pojazdów. Emisja spalin koncentruje się liniowo wzdłuż przebiegu tras. Największe oddziaływanie występuje w najbliższym otoczeniu dróg w pasie szerokości do 50 – 100 m, w zależności od charakteru obszaru, przez który przebiega trasa i natężenia ruchu pojazdów. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej WIOŚ w Gdańsku.

W 2012 roku poziom dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM10 nie został przekroczony na żadnej spośród 22 stacji pomiarowych. Stwierdzono jednak jego przekroczenie w odniesieniu do normy dobowej. Liczba dni z przekroczeniem normy dobowej była większa od dopuszczalnej w roku (35 razy) w Starogardzie Gdańskim, Wejherowie, Kościerzynie i Lęborku. Jednak obliczenia statystyczne wykonane dla potrzeb oceny, wykazały niewielkie przekroczenia dopuszczalnej ilości ponadnormatywnych stężeń średnio dobowych (percentyl 90,4) także na dwóch stacjach położonych w Gdańsku - przy ul. Głębokiej i ul. Leczkowa. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż w strefie trójmiejskiej brak przekroczeń wykazanych pomiarami automatycznymi, a niewielkie przekroczenia uzyskano tylko w drodze obliczeń statystycznych, strefę aglomeracji trójmiejskiej zaliczono do klasy A, natomiast strefę pomorską sklasyfikowano jako C. Od 2011 roku liczba stacji, na których stwierdzono niedotrzymywanie warunków rozporządzenia zmalała o 3 - nie ma przekroczeń w Słupsku, Kwidzynie ani Trójmieście. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest niska emisja z indywidualnych palenisk domowych oraz emisja komunikacyjna. Niska jakość powietrza atmosferycznego występuje przede wszystkim w centralnych dzielnicach miast charakteryzujących się gęstą zabudową, szczególnie w rejonach, gdzie budynki mieszkalne nie są podłączone do centralnej

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

sieci ciepłowniczej, a ruch samochodowy jest intensywny.

5.2. *Jakość gleb*

Na terenie Miasta Człuchowa źródła zanieczyszczenia powierzchni ziemi stanowią: ścieki, odcieki z nieszczelnych szamb, „dzikie” wysypiska, zanieczyszczenia gleby pochodzące ze spalania materiałów pędnych, Wpływ szkodliwych czynników nie spowodował daleko idących niekorzystnych zmian w środowisku naturalnym.

5.3. *Jakość wód.*

Obszar miasta Człuchów pod względem hydrograficznym należy w przeważającej części do zlewni rzeki Gwdy oraz niewielka część do zlewni rzeki Brdy, Wododział pomiędzy zlewniami tych rzek rozdziela jednocześnie dorzecza Wisły i Odry stąd przez obszar miasta przebiega dział wodny I rzędu. Większa część obszaru miasta należy do zlewni Chrzęstawy będącej lewobrzeżnym dopływem Gwdy. W podziale hydrograficznym Polski jest to zlewnia 119B -17e1, należąca do dorzecza Odry. Do zlewni tej należy cały zespół jezior człuchowskich tworzony przez jeziora: Rychnowskie, Miejskie Małe, Miejskie Duże (Łazienkowskie), Urzędowe. Sieć hydrograficzna w zlewni Chrzęstawy jest dobrze wykształcona. Głównymi jej elementami są wymienione jeziora, zajmujące łącznie powierzchnię ok. 300 ha. Największym i najgłębszym jeziorem w granicach miasta jest Jezioro Rychnowskie o powierzchni 158,7 ha. Jeziora człuchowskie są stosunkowo głębokie o genezie rynnowej. Są one połączone ze sobą hydrograficznie krótkimi przesmykami i odwodniane bezpośrednio przez rzekę Chrzęstawę. Odpływ powierzchniowy z jezior zachodzi w kierunku południowo – zachodnim. W zachodniej części miasta do Chrzęstawy odprowadzane są oczyszczone ścieki z mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Człuchowie. Jakość wody w jeziorach jest niezmienna od kilku lat. Wszystkie jeziora, prócz J. Rychnowskiego są silnie zeutrofizowane i poza klasowe. Jeziora nie nadają się do kąpiel. Jezioro rychnowskie znajduje się w III klasie czystości, i nadaje się do kąpiel, potwierdzają to coroczne badania SANEPID-U. Ponadto występują nieliczne inne elementy hydrografii – kilka oczek wodnych, oraz nieliczne rowy melioracyjne zlokalizowane w pobliżu brzegów jeziora Urzędowego. Lokalnie w pobliżu brzegów jezior znajdują się też obszary bagienne. Generalnie obszar zlewni Chrzęstawy cechuje się dobrymi warunkami odwodnienia powierzchniowego, dzięki zróżnicowanej morfometrii i jednolitym spadkom terenu ku osi rynien jeziornych. Pozostała część terenu odwadniania jest w kierunku północnym do zlewni Brdy poprzez dopływ rzeki Silnicy (pole 236 – 9b2). Z uwagi na położenie w strefie wododziałowej i niewielkie zróżnicowanie hipsometryczne występują tu obszary bezodpływowe powierzchniowo o charakterze ewapotranspiracyjnym. W dnach większości z nich znajdują się niewielkie zbiorniki wodne lub mokradła stałe bądź okresowe. Ograniczają one odpływ powierzchniowy z przedmiotowego obszaru i zwiększają zdolność retencji. Miejscami występują tu także niewielkie cieki. Gmina corocznie przeznaczająca środki budżetowe na budowę nowych i modernizację starych systemów odbierania ścieków. Działania te pozwalają skutecznie neutralizować zagrożenie niekontrolowanego przedostawania się zanieczyszczeń do jezior i wód gruntowych.

5.4. *Gospodarka odpadami*

Rodzaje, źródła powstawania, ilość i jakość wytworzonych odpadów

Odpady komunalne, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. Nr 21), to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206) wyróżnia się 41 rodzajów odpadów komunalnych, z czego 14 rodzajów zaliczono do grupy odpadów niebezpiecznych wymagających specjalnego traktowania (np. niektóre zużyte urządzenia elektryczne 1 elektroniczne, baterie i akumulatory, przeterminowane środki ochrony roślin czy przeterminowane lekarstwa). Istotne znaczenie w grupie odpadów komunalnych innych niż niebezpieczne posiadają zmieszane odpady komunalne (wytwarzane w największej ilości), a także odpady ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe, z czyszczenia ulic i placów, odpady z targowisk, szkło, papier i tektura, tworzywa sztuczne, metale.

Odpady komunalne powstają przede wszystkim w gospodarstwach domowych oraz w obiektach infrastruktury, takich jak: handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, szkolnictwo, targowiska, zakłady produkcyjne w części socjalnej i inne.

Z danych zawartych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2014 wynika, że jeden

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

mieszkańców terenów wiejskich wytwarza rocznie średnio 234 kg odpadów komunalnych, natomiast mieszkańcy małego miasta (poniżej 50 tys. osób) 346,3 kg tego rodzaju odpadów.

Tabela 13: Zebranych odpadów w 2013

Kod odpadu.	Rodzaj zebranych/odebranych odpadów	Łączna ilość zebranych/odebranych odpadów w 2012 r. [Mg]	Sposób zagospodarowania odpadów (*)
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	3566,8	D5
20 03 99	odpady komunalne niewymienione winnych podgrupach	62,96	D5
20 01 02	szkło	0,37	R15
20 01 39	tworzywa sztuczne	1,96	R15
20 03 07	odpady wielkogabarytowe	2,4	R15
15 01 07	opakowania ze szkła	239,6	R15
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	14,6	R15
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu	41,9	R14
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	155,3	R15
20 01 40	metale	0,002	R4
17 01 01	odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	9,5	R15
16 01 03	zużyte opony	0,56	D10
20 02 01	odpady ulegające biodegradacji	14,2	R3
20 01 01	papier i tektura	0,19	R15
15 01 01	opakowania z papieru i tektury	202,47	R15

Do czasu nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, na terenie gminy selektywnie zbierane były tworzywa sztuczne, papier i tektura, odpady wielkogabarytowe oraz metale, odpady niebezpieczne, budowlane i rozbiórkowe, elektroniczne, opakowania wielomateriałowe i zużyte opony.

W nowym systemie (tj. po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), do selektywnej zbiórki dołączyły odpady biodegradowalne.

System gospodarowania odpadami

Dnia 1 lipca 2011 r. sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 25 lipca 2011 r. nr 152, poz. 897). W świetle zmian w ustawie, mieszkańcy nie są już zobowiązani do samodzielnego zawierania umów z firmami odbierającymi odpady. Tym samym to gminy przejęły obowiązki nad odpadami począwszy od przeprowadzania przetargów na odbiór odpadów, jak i również gospodarowanie środkami, które są pobierane od mieszkańców za odpady. Gminy mogą również egzekwować od firm odpowiednią jakość usług. Ustawa weszła w życie z początkiem 2012 r., jednakże z określonymi okresami przejściowymi dla poszczególnych rozwiązań.

Zbiórka odpadów komunalnych prowadzona jest na terenie miasta przez firmę Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie.

Uchwałą Rady Miejskiej przyjęto metodę obliczania oraz wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi naliczanej od 1 lipca 2013 r. Obowiązuje podział w zależności od rodzaju nieruchomości: zamieszkałe i niezamieszkałe oraz mieszane. W przypadku nieruchomości zamieszkałych miesięczna stawka opłaty naliczana jest od ilości osób zamieszkałych. W przypadku odpadów zbieranych w sposób selektywny dla nieruchomości naliczane są kwoty niższe niż dla tam, gdzie selektywnej zbiórki się nie prowadzi. W ramach jednej opłaty, z terenu nieruchomości zamieszkałych odbierana jest każda ilość odpadów komunalnych zbieranych w sposób zgodny z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

W przypadku nieruchomości niezamieszkałych i mieszanych ustalono stawki za pojemnik w zależności od jego pojemności i rodzaju zbieranych odpadów.

Dla każdego rodzaju nieruchomości została ustalona częstotliwość odbioru w zależności od frakcji odpadu.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK): w Kiełpinie

Znowelizowane przepisy odnoszące się do tworzenia systemów organizacyjno-prawnych w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi zakładają, że powinny być one dwuszczeblowe. Na poziomie województwa zostały skonstruowane regiony gospodarki odpadami komunalnymi, zaś na szczeblu gminy został zbudowany system w ramach regionu, do którego została ona przyporządkowana. Gmina Miejska w Człuchowie przynależy do Regionu Gospodarki Odpadami ZZO N. Dwór.

Region skupia wokół siebie mieszkańców 10 gmin powiatów człuchowskiego, i chojnickiego. Zagospodarowanie odpadów komunalnych powstających w regionie odbywa się na terenie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych RIPOK ZZO N. Dwór. Jest to jedyna regionalna instalacja wyznaczona w tym regionie, jej moce przerobowe pozwalają na przetworzenie odpadów komunalnych powstających w całym regionie.

Problemy w gospodarce odpadami na terenie miasta Człuchów

Do kluczowych problemów związanych z gospodarką odpadami na analizowanym terenie zaliczyć należy przede wszystkim:

- niechęć do współpracy z organami gminy dotyczy to głównie wystawiania odpadów(gabarytów) w terminach, których ten rodzaj odpadów nie jest odbierany.
- niewłaściwa segregacja odpadów w zabudowie wielorodzinnej.

5.5. Oddziaływanie hałasu

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (LAeq), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu. Dopuszczalne wartości poziomów dźwięku w środowisku określa załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2012 poz. 1109). Nowelizacja podnosi limity dopuszczalnego hałasu, po przekroczeniu których konieczne jest wykonanie zabezpieczeń akustycznych.

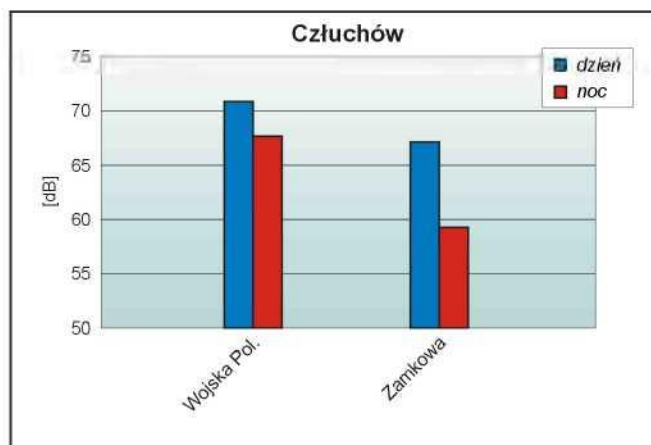
GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela 14: Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Lp	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		I-Aeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	I-Aeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	I-Aeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	I-Aeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a) Strefa ochronna "A" uzdrowska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ² c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ² d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	68	60	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2012, poz. 1109)

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników determinujących, jakość środowiska. Decydujący wpływ na stan klimatu akustycznego ma motoryzacja, ruch kolejowy oraz działalność przemysłowa. Hałas - zwłaszcza motoryzacyjny - wykazuje tendencję wzrostową. Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny zaliczyć należy przede wszystkim: komunikację drogową, ze szczególnym udziałem pojazdów ciężarowych. Źródło hałasu na terenie gminy stanowi również linia kolejowa. Hałas komunikacyjny występuje wzdłuż dróg (zwłaszcza dróg krajowych) i trasy kolejowej - w zależności od charakteru terenu (zabudowa, zalesienia, teren otwarty) oraz natężenia ruchu pojazdów. Pozostałe źródła hałasu na terenie gminy stanowią: warsztaty samochodowe, stolarskie itp. Występujące na terenie gminy źródła hałasu mają charakter lokalny. W 2012r. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska badał natężenie hałasu drogowego w dwóch punktach przy ul. Wojska Polskiego oraz ul. Zamkowej. Wyniki pomiarów potwierdziły jednoznacznie przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu zarówno w dzień jak i w nocy.

Maksymalne stwierdzone wartości równoważnego poziomu hałasu dla pory dziennej L_{AeqD} i nocnej L_{AeqN} w Człuchowie w 2012 roku

5.6. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Począwszy od roku 2008 monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) realizowany jest w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645). Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zgodnie z powyższym rozporządzeniem monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola.

Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od rzutu anten instalacji emitujących pola elektromagnetyczne na powierzchnię terenu. Celem pomiarów jest wyłącznie określenie poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w miejscach dostępnych dla ludności, nie służą one natomiast określeniu wpływu poszczególnych obiektów emitujących fale elektromagnetyczne na poziom pól w środowisku. W związku z tym uzyskane wyniki nie mogą stanowić podstawy do wnioskowania o wielkości emisji pól elektromagnetycznych ze źródeł (obiektów) znajdujących się w pobliżu miejsc, w których realizowano pomiary.

Na terenie gminy w ostatnim czasie WIOŚ nie prowadził badań poziomu pól elektromagnetycznych oraz dotyczących oddziaływania promieniowania na środowisko, a w szczególności na zdrowie mieszkańców. Niemniej, można przypuszczać, że aktualnie w miejscach dostępnych dla ludności nie występują w gminie pola elektromagnetyczne o natężeniach wyższych od dopuszczalnych. Ponadto wszystkie nadajniki sieci komórkowych podlegają zgłoszeniu Staroście Człuchowskiemu. Do takiego zgłoszenia dołączane są wyniki pomiarów.

5.7. Poważne awarie

Poważną awarią w rozumieniu ustawy POŚ jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Do potencjalnych zagrożeń mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowych na terenie gminy należy zaliczyć przede wszystkim:

- pożary,
- katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego,
- skażenie toksycznymi środkami przemysłowymi - transport substancji niebezpiecznych,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

- klęski żywiołowe (susze, huragany, intensywne opady).

Do poważnych awarii może dojść na skutek awarii urządzeń technicznych w zakładach przemysłowych lub podczas transportu materiałów niebezpiecznych - w wyniku kolizji drogowej bądź kolejowej, a także wskutek rozszczelnienia cystern kolejowych lub autocystern.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska. Na terenie gminy nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

W ostatnich latach na terenie miasta nie odnotowano poważnych awarii lub klęsk żywiołowych. W celu zapewnienia bezpieczeństwa odbywają się, kontrole prewencyjne oraz kontrole zabezpieczenia operacyjnego zakładów pracy i innych obiektów użyteczności publicznej. Prowadzone są one przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Człuchowie zgodnie z rocznym harmonogramem.

5.8. Kształtowanie stosunków wodnych, ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP) jest dokumentem planistycznym wymagany Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Celem wstępnej oceny ryzyka powodziowego jest wyznaczenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, czyli obszarów, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne.

Na terenie gminy nie stwierdzono ryzyka wystąpienia powodzi w okresach podwyższonych stanów wody.

Kierunki działań w zakresie racjonalnego kształtowania stosunków wodnych na terenie gminy powinny obejmować:

- Monitorowanie zagrożenia podtopieniami w rejonie jezior, w przypadku podwyższonych stanów wody,
- Właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne,
- Budowę, przebudowę i modernizację melioracji szczegółowych.

7. Zarządzanie Programem ochrony środowiska

7.1. Instrumenty realizacji programu

Polityka ekologiczna opiera się na ustawach, wśród których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane. Instrumenty realizacji programu ochrony środowiska wynikające z zapisów ustawowych można podzielić na:

- prawne,
- finansowe,
- społeczne,
- polityczne,
- strukturalne.

Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe). Działania władz samorządowych, przedsiębiorstw i innych podmiotów związane z ochroną środowiska muszą być osadzone w realiach obowiązującego planu wojewódzkiego i planów miejscowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

poz. 594) organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy. Ponadto ustawa przedstawia katalog zadań własnych gminy. Wśród nich są między innymi sprawy: ładu

przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, składowania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zieleni gminnej i zadrzewienia. Zadania gminy w zakresie ochrony środowiska zawarte w ustawie są przedstawione ogólnikowo, jednakże każde z tych zadań jest uszczegółowione w szeregu innych aktów prawnych, do których przestrzegania gmina jest zobowiązana. Ważniejsze kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, rolnictwa ujęte zostały w następujących aktach prawnych:

- Ustawa „Prawo ochrony środowiska”,
- Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa „Prawo energetyczne”,
- Ustawa o Utrzymaniu porządku i czystości w gminach,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa „Prawo wodne”.

Kontrola przestrzegania prawa

Główne kompetencje kontrolne posiada wojewoda, co wynika z podporządkowania mu wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, wykonującego w jego imieniu zadania Inspekcji Ochrony Środowiska, a zatem odpowiadającego za kontrolę przestrzegania warunków określonych w pozwoleniach. Kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ochrony środowiska sprawują również marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zakresie objętym właściwością tych organów.

Monitoring stanu środowiska

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli jakościowy i ilościowy pomiar stanu środowiska. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych, jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czyni je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Instrumenty finansowe

Zakłada się, że głównymi źródłami realizacji celów wyznaczonych dla gminy będą:

- Środki własne gminy,
- Środki Unii Europejskiej,
- Środki budżetu Województwa (dotacje),
- Środki budżetu Państwa (dotacje, subwencje),
- Środki funduszy celowych jak: funduszu ochrony środowiska, funduszu pracy, funduszu osób niepełnosprawnych, inne,
- Środki prywatne.

Dokładne określenie źródeł, a szczególnie wielkości środków stwarza duże trudności, szczególnie tych po roku 2013. Odnosi się to zarówno do środków własnych gminy jak i innych, w tym szczególnie dostępności środków unijnych w następnym okresie programowania.

Z informacji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wynika, że planowane zmiany sięgają nawet samego układu dokumentów programowych. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Obszarów Wiejskich - II filar (EFRRO) i Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) oraz Fundusz Spójności (FS) (dalej fundusze WRS) zostały zobowiązane do realizacji wspólnych celów tematycznych wynikających z UE 2020, i w ślad za tym zostaną objęte Wspólnymi Ramami Strategicznymi (WRS) przygotowywanymi przez KE. Dokument ten ma pełnić formę zagwarantowania odpowiednich warunków do efektywnego i optymalnego inwestowania zarówno na etapie planowania strategicznego poprzez etap programowania i wdrażania wszystkich funduszy objętych WRS.

W projekcie zmian zawarto również propozycję podziału kompetencji we wdrażaniu funduszy pomiędzy władzami centralnymi i regionalnymi. W latach 2014-2020 zakres

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

---

decentralizacji systemu wdrażania funduszy w Polsce będzie większy niż obecnie. Oznacza to, że relatywnie więcej środków do dyspozycji otrzymają samorządy wojewódzkie. Pozostaną jednak programy krajowe, z których dofinansowane będą mogły zostać m.in. projekty reform systemowych czy inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lub zasięgu krajowym.

Środki własne gminy zaangażowane będą przede wszystkim w realizację inwestycji oraz projekty społeczne, (ale nie będzie się zaniedbywać także innych istotnych dziedzin - poza projektami społecznymi), które uzyskają współfinansowanie ze źródeł zewnętrznych, ale również będą finansować zadania w całości.

Coraz większą rolę w realizacji Strategii winny odgrywać środki prywatne zarówno w realizacji zadań własnych przedsiębiorstw i gospodarstw indywidualnych jak i przy realizacji zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjna kara pieniężna i fundusze celowe.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. *Funkcja prewencyjna* realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w sposób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska. *Funkcja redystrybucyjna* polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków finansowych przeznaczonych na cele ochrony środowiska. Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- wyłaczanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

Opłaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. Urząd Marszałkowski, organ gminy) lub jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne. Podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach, co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Fundusze celowe

Opłaty i kary zasilały fundusze celowe. Dla gminy istotne znaczenie mają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej: NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Gdańsku. Możliwe jest także wykorzystanie instrumentów niebędących w kompetencji władz gminy, poprzez porozumienie się z partnerami, w kompetencjach, których znajdują się dane instrumenty (starosta, wojewoda, samorząd wojewódzki).

Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne służą realizacji zasady uspołecznienia zarządzania rozwojem gminy poprzez budowanie i usprawnianie partnerstwa. Z punktu widzenia władz samorządowych umownie wyróżnia się dwie kategorie działań:

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

- wewnętrzne, czyli dotyczące działań samorządów i realizowane poprzez działania edukacyjne,
- zewnętrzne - polegające na budowaniu komunikacji społecznej (konsultacje, debaty publiczne, kampanie edukacyjne).

Instrumenty polityczne

Do najważniejszych instrumentów politycznych należą zapisy składające się na obowiązującą Politykę Ekologiczną Państwa, Program ochrony środowiska dla województwa pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020, Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020, a także dokumenty składające się na politykę rozwoju dla gminy - Strategia Rozwoju Gminy M. Człuchów do 2020 roku, oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Instrumenty strukturalne

Jako instrumenty strukturalne określić można strategię i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali gminy jest Strategia Rozwoju Gminy M. Człuchów do 2020 roku, oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, które wspomagają proces zarządzania na poziomie lokalnym.

7.2. Organizacja zarządzania środowiskiem

Program Ochrony Środowiska dla gminy jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2020 r., jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2013 - 2016). Program ten z jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych działań i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane np. w transporcie czy gospodarce komunalnej muszą być brane pod uwagę w programie ochrony środowiska, a jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców gminy.

7.3. Systemy zarządzania środowiskowego

Koncepcja zarządzania środowiskowego jest odpowiedzią na sytuację, w której konieczne są nie tylko naprawy zaistniałych już szkód środowiskowych oraz spełniania wymogów określonych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale także zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód. Na przedsiębiorstwach spoczywa obowiązek samodzielnego definiowania problemów środowiskowych i szukania, z wyprzedzeniem, środków zaradczych. Związane jest to z włączeniem zarządzania środowiskowego do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14001, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Rolą władz gminy mogą być działania inspirujące przedsiębiorstwa do starań

o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, choć ostateczne korzyści wynikające z jego wprowadzenia powinny znaleźć odzwierciedlenie w sytuacji rynkowej tych przedsiębiorstw. Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym starostw powiatowych urzędów gminnych.

8. Kierunki ochrony środowiska przyjęte w dokumentacji nadrzędnej

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju gminy wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów poprzez ustalenie znaczenia i kolejności rozwiązania problemów z zakresu ochrony środowiska.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w gminnym programie ochrony środowiska muszą pozostawać w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym. W tym przypadku z Aktualizacją Programu ochrony środowiska dla powiatu Człuchowskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, Programem ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

do roku 2020 oraz Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Obszary, główne cele i zadania wynikające z rozdziału II - KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH:

- 1) Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych;
- 2) Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska;
- 3) Zarządzanie środowiskowe - przystępowanie do systemu EMAS;
- 4) Zapewnianie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska;
- 5) Stymulowanie rozwoju badań i postępu technicznego;
- 6) Odpowiedzialność za szkody w środowisku - „zanieczyszczający płaci”;
- 7) Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym.

Obszary, główne cele i zadania wynikające z rozdziału III - OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH:

- 1) Ochrona przyrody - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody;
- 2) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów - racjonalne użytkowanie zasobów leśnych;
- 3) Racjonalne gospodarowanie zasobami wody - ochrona gospodarki przed deficytami wody oraz zabezpieczenie przed skutkami powodzi;
- 4) Ochrona powierzchni ziemi;
- 5) Gospodarowanie zasobami geologicznymi - racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wody z zasobów podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed degradacją;

Obszary, główne cele i zadania wynikające z rozdziału IV - POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO:

- 1) Środowisko a zdrowie - dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska;
- 2) Jakość powietrza - dążenie do spełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz Dyrektyw LCP (redukcja emisji z dużych źródeł energii) i CAFE (redukcja emisji pyłu PM10 i PM2,5);
- 3) Ochrona wód - zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych; utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej wszystkich cieków;
- 4) Gospodarka odpadami - utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju; zwiększenie odzysku energii z odpadów, komunalnych; zamknięcie wszystkich składowiska niespełniających standardów UE i ich rekultywacja;
- 5) Sporządzenie spisu zamkniętych i opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych; eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów;
- 6) Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych - dokonanie oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia (podobnie w przypadku oddziaływania pól elektromagnetycznych);
- 7) Substancje chemiczne w środowisku - stworzenie systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnie z zasadami Rozporządzenia REACH.

Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020.

Program mocno podkreśla pierwszorzędą potrzebę zachowania dobrego stanu środowiska, jako podstawowego warunku zrównoważonego i harmonijnego rozwoju. W programie wyróżniono cztery priorytety oraz poszczególne cele średniookresowe, realizowane w latach 2013-2020.

Priorytety i kierunki działań

- I. Środowisko dla zdrowia - dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- II. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz aktywacja rynku na rzecz środowiska
- III. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów: przyrody,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

IV. Zrównoważone wykorzystanie energii, wody i surowców naturalnych.

Priorytet I: Środowisko dla zdrowia - dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Kierunki działań:

- I. 1. *Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym wód przybrzeżnych;*
  - I.1.1. *Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem miogenów wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM;*
  12. *Osiągnięcie i utrzymywanie standardów, jakości środowiska, wpływających na warunki zdrowotne;*
  - 1.3. *Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami;*
  14. *Ochrona mieszkańców województwa i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych;*

Priorytet II: Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz aktywacja rynku na rzecz środowiska.

Kierunki działań:

- 11.1. *Kształtowanie u mieszkańców województwa pomorskiego postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska;*
- 11.2. *Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu;*

Priorytet III: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.

Kierunki działań:

- III. 1. *Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej, powstrzymanie procesów degradacji oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych;*
- III.2. *Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym;*

Priorytet IV: Zrównoważone wykorzystanie energii, wody i surowców kopalnych.

Kierunki działań:

- IV. 1. *Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę;*
- IV.2. *Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalni, eliminacja nielegalnego wydobycia oraz minimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji;*
- IV.3. *Wspieranie wytwarzania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;*
- IV.4. *Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.*

9. Cele i kierunki działań przyjęte w Programie ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Człuchów.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne i strategiczne, stan środowiska przyrodniczego) dokonano wyboru priorytetów ekologicznych oraz konkretnych celów średnioterminowych (do 2020 r.):

1) Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Cele średnioterminowe do 2020 r.:

- *Ochrona różnorodności przyrodniczej gminy;*
- *Ochrona przed deficytem wody;*
- *Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi;*

2) Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Cele średnioterminowe do 2020 r.:

- *Poprawa jakości wód;*

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

- *Ochrona jakości powietrza i ograniczanie oddziaływania hałasu;*
- *Racjonalna gospodarka odpadami;*
- *Zapobieganie poważnym awariom;*

3) **Wzrost poziomu świadomości ekologicznej i usprawnienie zarządzania środowiskiem.**

- *Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa;*
- *Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska.*

Przedsięwzięcia zaproponowane w obrębie wymienionych obszarów w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy oraz pozwolą zachować istniejące walory środowiska.

Przyjęte obszary priorytetowe powinny stanowić główne obszary działań lokalnych na rzecz poprawy warunków życia i stanu środowiska przyrodniczego przy zapewnieniu wysokich standardów ochrony środowiska.

Tabela 15 CEL 1. Gospodarka wodna

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
II.1. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej	II. 1.1. Budowa sieci wodociągowej.	Gmina Miejska Człuchów,	X	X	X	X	X	Budżet gminy, fund. ochr. środ., fundusze unijne
II.2. Poprawa działania systemów melioracji	II. 2.1. Modernizacja rowów melioracyjnych: - na terenie miasta.	Gmina Miejska Człuchów WZMiUW Starostwo człuchowskie	X	X	X	X		Budżet gminy, fund. ochr. środ., fundusze unijne
II.3. Uporządkowanie gospodarki ściekowej	II. 3.1. Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta. - modernizacja oczyszczalni ścieków.	Gmina Miejska Człuchów Przedsiębiorstwo Komunalne	X	X	X	X	X	Budżet gminy, fund. ochr. środ. (WFOŚiGW), fundusze unijne

Tabela 16 CEL 2. Gospodarka odpadami

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022		
III. Gospodarka odpadami. Rekultywacja składowisk – trwająca obecnie,	Rekultywacja składowisk odpadów - (trwa obecnie do 2015r) Wdrażanie systemu selekcji odpadów	Gmina Miejska Człuchów		X				X	Budżet gminy, fund. ochr. środ., f. unijne, środki jednostek wywoz, środki mieszk.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela 17 CEL 3. Poprawa, jakości środowiska (powietrze, hałas)

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
IV. 1. Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła	IV. 1.1. Modernizacja kotłowni węglowych na gaz	Właściciele obiektów, Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Środki właścicieli obiektów, budżet gminy, f. ochr. środ., f. unijne
	IV. 1.2. Budowa sieci gazowych - nowe odcinki sieci dla nowopowstających budynków i osiedli mieszkaniowych	Właściciele obiektów, bud., Zakłady gazownicze	X	X	X	X	X	Środki właśc. mieszk., Środki przedsiębiorstw
IV. 2. Zmniejszenie zużycia paliw i emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferyczn.	IV. 2.1. Termomodernizacja, remonty i docieplanie budynków użyteczności publicznej	Gmina Miejska Człuchów, Właśc. obiektów	X	X	X	X	X	Budżet gminy, f. ochr. środ., f. unijne, śr. Własny mieszk..
IV. 3. Ograniczenie emisji hałasu do środowiska	IV. 3.1. Poprawa nawierzchni dróg; budowa i modernizacja dróg i infrastruktury drogowej	Zarządcy dróg, Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Środki własne, fund. unijne

Tabela 18 CEL 4. Racjonalizacja użytkowania surowców

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
V.1. Zmniejszenie zużycia wody	V.1.1. Zabezpieczenie hydrantów przed niekontrolowanym poborem wody	Gmina Miejska Człuchów			X	X	X	Budżet miasta
V.2. Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej	V.2.1. Remont oświetlenia dróg i ulic	Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Budżet miasta
	V.2.2. Wymiana oświetlenia dróg i ulic na energooszczędne (wymieniono 2004r) Budowa nowych instalacji oświetleniowych.	Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Budżet miasta, Zakład Energetyczny

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela 19 CEL 5. Ochrona powierzchni ziemi

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
VI.1. Likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów, oczyszczanie z odpadów pasów przy drogach, likwidacja i rekultywacja składowisk odpadów	VI.3.1 Likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów, rekultywacja składowisk	Właściciele terenu, Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Środki własne, budżet miasta, fund. ochr. środ., fundusze unijne
	VI.3.2 Oczyszczanie z odpadów pasów przy drogach; gminne akcje „sprzątania śmieci” Trwająca obecnie rekultywacja	Zarządcy dróg, właściciele terenu, Urząd Gminy, szkoły mieszkańcy	X	X	X	X	X	Środki własne, fund. ochr. środ., fundusze unijne, budżet miasta

Tabela 20 CEL 6. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
VII. 1. Tworzenie nowych, ochrona istniejących obszarów chronionych; działania konserwatorskie	VII. 2.1 Utworzenie użytków ekologicznych, pomników przyrody i in.	Gmina Miejska Człuchów Nadleśnictwo						
	VII. 2.2 Prace konserwatorskie na istniejących obiektach chronionych i parkach miejskich	Właśc. obiektów, Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Fund. ochr. środ., budżet gminy

Tabela 21 CEL 7. przeciwdziałanie poważnym awariom

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
VIII. 1. Zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych	VIII.1.1. Modernizacja dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich, instalacja zabezpieczeń środowiska (m.in. separatorów olejów)	Zarządcy dróg, Gmina Miejska Człuchów	X	X	X	X	X	Budżet wojew., powiatu i gminy, fundusze unijne

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela 22 CEL 8. Zwiększenie świadomości ekologicznej – edukacja ekologiczna

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
IX. 1. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, w tym dzieci i młodzieży szkolnej	IX. 1.1. Organizowanie akcji tj. „Sprzątanie świata”, zajęć dydaktycznych, kół zainteresowań, konkursów ekologicznych itp. w szkołach na terenie Gminy IX. 1.2. Organizowanie wyjazdów dzieci i młodzieży na „Zielone Szkoły” IX. 1.3. Kampania informacyjno – edukacyjna społeczeństwa; popularyzacja zasad ochr. środow.	Urząd Miejski, szkoły, organizacje ekologiczne, mieszkańcy	X	X	X	X	X	Budżet gminy, fund. ochr. środow., fundusze unijne środki organizacji ekologicznych

Tabela 23 CEL 9. Monitoring środowiska

KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA	JEDNOSTKI REALIZUJĄCE	TERMIN REALIZACJI					ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
			2015	2016	2017	2018	2019 – 2022	
X. 1. Monitoring wód, hałasu, powietrza atmosf., przyrody	X. 1.1. Prowadzenie badań w wyznaczonych punktach pomiarowych	WIOŚ, PIG	wprowadzenie badań na terenie gminy – uzależnione od służb ochrony środowiska prowadzących badania monitoringowe					Budżet państwa

10. Mierniki realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

Nadrzędną zasadą realizacji niniejszego opracowania powinna być realizacja wyznaczonych zadań przez określone jednostki, którym poszczególne zadania przypisano. Z punktu widzenia aktualizacji Programu w realizacji poszczególnych zadań będą uczestniczyć:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność gminy, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Realizacja założeń aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy M. Człuchów to poprawa stanu środowiska. Zmiany wartości wskaźników i mierników charakteryzujących elementy środowiska będą stanowiły wymierny efekt realizacji założeń Programu. Ponadto zgodnie z art. 18 ustawy POŚ organ wykonawczy gminy jest zobowiązany sporządzać, co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia radzie gminy. W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych. Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu.

Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie:

- efektywności wykonania zadań,
- aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- stopnia realizacji programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- niezbędnych modyfikacji programu.

Dla prawidłowego przebiegu monitoringu realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska dla gminy niezbędna jest okresowa wymiana informacji, zwłaszcza pomiędzy jednostkami gminy, dotycząca stanu środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań.

Monitoring obejmuje dwa podstawowe rodzaje kontrolowania zmian, które najogólniej można określić jako:

- monitoring ilościowy,
- monitoring jakościowy.

Ujęcie ilościowe - obrazuje prognozę zmian konkretnych wielkości (wskaźników). Nie do wszystkich elementów środowiska da się przypisać wskaźniki (nie wszystkie dane są dostępne), aby dokonać prognozy ilościowej w niektórych elementach środowiska. Do prognozowania zmian wskaźników w przyszłości wykorzystano informacje o dynamice zmian tych wskaźników w przeszłości, nakładów w okresach poprzednich i planowanych do poniesienia, oraz wymogi UE.

Ujęcie jakościowe - dla elementów środowiska, dla których nie można prognozować określonych wskaźników lub jest to utrudnione, wykorzystano ocenę jakościową, która stanowi jednocześnie uzupełnienie do oceny ilościowej. Listę tę można ewentualnie w przyszłości uzupełnić o pojedyncze nowe wskaźniki dotyczące jakości środowiska. Wskazane byłoby także dopasowanie odpowiednich wskaźników, do odpowiednich celów Aktualizacji POŚ.

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Tabela 24 Mierniki monitorowania efektywności Programu

Cel	Miernik
Cel do roku 2022: Ochrona różnorodności przyrodniczej gminy	
Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów chronionych oraz zasad ochrony przyrody i krajobrazu	Ilość uchwalonych rocznie planów miejscowych uwzględniających takie zapisy.
Nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż tras komunikacyjnych	Ilość wykonanych przez gminę nasadzeń drzew i krzewów oraz wydane środki finansowe na ten cel.
Utrzymanie i rewitalizacja terenów zieleni miejskiej	Nakłady finansowe wydane na ten cel
Tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zielonych na terenie gminy.
Cel do roku 2022: Ochrona przed deficytem wody	
Tworzenie odpowiednich zapisów w decyzjach i planach zagospodarowania przestrzennego odnośnie lokalizacji mikro i małej retencji wody	Ilość uchwalonych rocznie planów miejscowych uwzględniających takie zapisy, wydanych warunków zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego
Cel do roku 2022: Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi	
Termomodernizacja budynków	Ilość budynków poddanych termomodernizacji /rocznie
Wspieranie przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem instalacji solarnych, pomp ciepła oraz wymianą starych kotłów na nowe ekologiczne źródła ciepła	Ilość przedsięwzięć zrealizowanych dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu
Zakup energii z rosnącym udziałem energii pochodzącej z odnawialnych źródeł	Rosnący udział energii ze źródeł odnawialnych w wolumenie zakupionej energii
Stworzenie podstaw planistycznych i organizacyjnych dla rozbudowy sieci gazowych na terenie gminy	Opracowanie planów miejscowych uwzględniających rozbudowę sieci gazowych, wydanych warunków zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego
Cel do roku 2022: Poprawa jakości wód	
Budowa kanalizacji sanitarnej	Długość nowej sieci kanalizacyjnej
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	Ilość wybudowanych nowych przydomowych oczyszczalni ścieków
Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Ilość zinwentaryzowanych zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w okresie sprawozdawczym (raz na dwa lata)
Kontrola zawartych umów na odbiór ścieków bytowych ze zbiorników bezodpływowych	Ilość umów zawartych i rozwiązanych pomiędzy właścicielami nieruchomości a przedsiębiorcami świadczącymi tego typu usługi
Cel do roku 2022: Ochrona jakości powietrza i ograniczanie oddziaływania hałasu	
Promowanie korzystania z rowerów i środków transportu wykorzystujących napędy przyjazne środowisku poprzez zamieszczanie informacji na stronach gminy np. w ramach Europejskiego Dnia Bez Samochodu	Ilość zamieszczonych wpisów informacyjnych na temat promowania rowerów i przyjaznego transportu
Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczenie terenów o różnicowanej funkcji)	Ilość uchwalonych rocznie planów miejscowych uwzględniających takie zapisy
Tworzenie zabezpieczeń przed oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w SIWZ uwzględniające montowanie dźwiękoszczelnych okien i kładzenie cichej nawierzchni	Ilość rozpisanych przetargów, które uwzględniają takie zapisy

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Cel do roku 2022: Racjonalna gospodarka odpadami	
Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania, uzyskanie odpowiedniego poziomu recyklingu i przygotowanie do ponownego użycia	Udział % masy odpadów biodegradowalnych nieskładowanych /rok Udział % odpadów przekazanych do recyklingu /rok Udział % odpadów przygotowanych do ponownego użycia /rok
Kontrola podmiotów posiadających wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania transportu, zagospodarowania odpadów	Informacja o kwartalnych sprawozdaniach złożonych przez podmioty posiadające wpis do rejestru
Kontrole składanych „deklaracji śmieciowych”	Ilość wydawanych decyzji naliczających wysokość opłat
Monitoring nieczynnych składowisk (w ramach rekultywacji)	Wyniki Monitoringu
Likwidacja „dzikich wysypisk śmieci”	
Cel do roku 2022: Zapobieganie poważnym awariom	
Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia - umożliwienie uczestnictwa radnych i pracowników urzędu gminy w szkoleniach i ćwiczeniach	Liczba zorganizowanych szkoleń i ćwiczeń Zrealizowanie inwestycji, poniesione koszty
Cel do roku 2022: Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	
Promocja walorów przyrodniczych gminy poprzez zamieszczanie informacji na stronach www, w lokalnych gazetach, na targach turystycznych	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Informowanie mieszkańców przez portal internetowy gminy o stanie środowiska na terenie gminy oraz działaniach podejmowanych na rzecz jego ochrony.	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Edukacja ekologiczna mieszkańców na rzecz upowszechniania proekologicznych postaw i wykształcenia u mieszkańców odpowiedzialności za środowisko - organizacja seminariów, wykładów, konkursów, festynów i innych imprez o tematyce ekologicznej.	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Promowanie korzystania z odnawialnych źródeł energii, zmian nośników energii z paliw stałych na paliwa płynne lub gazowe	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Promocja energooszczędnych rozwiązań w budownictwie -podnoszenia efektywności energetycznej budynków	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Akcje informacyjne dotyczące możliwości finansowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wskazująca firmy uprawnione do demontażu tych wyrobów oraz zagrożenia zdrowia związanego z samodzielnym prowadzeniem tych prac.	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Cel do roku 2022: Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska	
Pomoc finansowa w realizacji zajęć z edukacji ekologicznej, w organizacji konkursów, akcji ekologicznych w jednostkach dydaktycznych	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty
Organizowanie imprez pobudzających aktywność dzieci i młodzieży w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska naturalnego ("Dni Ziemi" i "Sprzątanie Świata")	Ilość podjętych działań promocyjnych i poniesione koszty

11. Podsumowanie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Gminnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy M. Człuchów.

Podstawę niniejszego opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych m.in. przez Urząd Miejski w Człuchowie, Starostwo Powiatowe w Człuchowie, Nadleśnictwa Człuchów, GUS, WIOŚ, RDOŚ, OSChR, PPIS. Informacje wykorzystane w opracowaniu posłużyły określeniu stanu aktualnego komponentów środowiska przyrodniczego.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regionalnym (Program Wojewódzki, Strategia Wojewódzka) oraz z dokumentów i koncepcji władz gminy i powiatu, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców.

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Niniejszy dokument jest dokumentem planistycznym i nie stanowi przepisów prawa miejscowego. Nakreśla jedynie kierunek, w jakim powinien podążyć samorząd mając na celu zachowanie i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Niniejszy Program jest dokumentem sporządzonym przez gminy, zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.). Organy wykonawcze gmin, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządzają gminne programy ochrony środowiska. Programy te określają w szczególności cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram przedsięwzięć ekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

12. Literatura

- Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy M. Człuchów do 2020 roku,
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- Gminny program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Człuchów na lata 2008-2032,
- Informacje ze Starostwa Powiatowego w Człuchowie,
- Informacje z Urzędu Miejskiego w Człuchowie,
- Kondracki J. 2001: Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010,
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Człuchów na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016,
- Program Ochrony Środowiska dla gminy Człuchów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016,
- Program Ochrony Środowiska dla powiatu człuchowskiego na lata 2008 - 2011z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015,
- Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Człuchów na lata 2013-2027,
- Strategia rozwoju województwa pomorskiego 2020,
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. 2001 r. Nr 63, poz. 638 ze zm.),

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r. poz.391),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145),
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 25, poz. 202 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz.59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 493 ze zm.),
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002 r.,
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa pomorskiego na lata 2013-2015,
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy M. Człuchów